

Nyolcvan éve született Révai József

Ma: iskolai névadó ünnepség Szegeden

„Nem vagyok szegedi, de sorsdöntő hónapokat töltöttem itt egy esztendővel ezelőtt. Az itt töltött hetek és hónapok összeforrasztották Szeged népével.” A fenti sorok 1945. október 11-én, Szeged felszabadulásának első évfordulóján hangzottak el a színházban, ahol Révai József mondott beszédet.

1944 őszén, a Szovjetunióból hazatérve ő volt az, aki november 19-én újraindította a Délmagyarországot, melynek — a Nemzeti Parasztpárt és a Független Kisgazdapárt képviselőjével együtt — szerkesztő bizottsági tagja is volt. A Nemzeti Bizottság létrehozásán munkálkodott, tagja lett az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek. A nemzetgyűlés előkészítő bizottságának tagjaként Szegeden mondott nagy hatású beszédét a kommunista párt újjáépítő céljairól. Itt, az új Délmagyarország hasábjain írta: „Mohács óta nem volt ilyen súlyos helyzetben az ország, mint ma... Az új Délmagyarország azoknak a szervezett, demokratikus erőeknek a lapja, melyeknek vállaira fog nehezedni az ország újjáépítésének roppant terhe.”

S a november 26-i számban az első számvetés az elmúlt korszakról, Horthy Miklós felbontása címmel. „Horthy Miklós maga ásta meg a saját sírját. De ennél ezerszer fontosabb, hogy az ország sírját is ő ásta meg.” „Nem vissza Horthyhoz, hanem előre a demokráciához: ez az álláspontja minden igaz ma-

gyar hazafinak.” Szegeden indította meg Révai a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontot is — ennek lapja volt a Délmagyarország —, s a front programját is ő fogalmazta meg, melynek szövege először az 1944. december 3-i lapban jelent meg. Az azóta híressé vált Lesz magyar újjászületés! programkikélt is Szegeden. Itt fogalmazta meg először itthon, Magyarországon a népi demokrácia létrehozásának alapelveit, eszmei nevelőmunkájának hazai elképzeléseit itt tette először közvé. Szegedi munkássága a szocialista fejlődés útjára lépő Magyarország első felszabadult nagyvárosát indította el egy szebb, boldogabb jövő felé. Önmaga is bizonyítja, amit Kölcseyről szóló tanulmányában írt: „Munka és alkotás — csak ez hozza meg a hazának az eredményeket.”

Révai Józsefnek, a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiváló ideológusának, publicistájának és irodalomtörténészének nevét veszi fel — születésének 80. évfordulóján — ma, szerdán délelőtt 11 órakor a tarjáni I. számú általános iskola. Ünnepi beszédet Tóth Dezso kulturális miniszterhelyettes mond. A Móra Ferenc Múzeum és a Somogyi-könyvtár Révai József műveiből, életművének dokumentumaiból emlékkiállítás rendezett, amely szintén ma nyílik meg az iskolában.

Novemberben Munkás-színjátszók találkozója

Ismét Tatabányán rendezik meg november 9—12 között a munkásszínjátszók országos találkozóját. Ezúttal negyedszer kerül sor az amatőr színjátszó mozgalom nagy szeregszemléjére. Az előzősürzés már befejeződött. Városonként, helyszíni bemutatásokon döntöttek a szakemberek arról, hogy milyen együttesek vehetnek részt az országos találkozon. Ennek alapján 13 csoport kapott lehetőséget a tatabányai bemutatkozásra. Többek között a budapesti Perem Színpad, a kaposvári Fónómunkás, a szolnoki Olajbányász, a debreceni Unió munkásszínpad és a Tatabányai Bányász színpad vesz részt az országos fesztiválon. A rendezőszerzők „Munkásélet” címmel országos irodalmi pályázatot hirdettek munkástémájú színjátékok írására. A legjobb, pályanyertes műveket bemutatják az országos fesztiválon.

Az országos találkozót tapasztalatsere-fórumnak is szánják. Meghívják a megyei művelődési központokban dolgozó szakreferenseket, a legjobb amatőr együttesek rendezőit.

Távvezeték

Befejezésébe közeledik a Győr és Pozsony közötti távvezeték építése. A Duna két partján levő oszlopokra a múlt napokban feszítették ki a kábeleket — ezen jut Pozsony-Püspökibe a 400 ezer voltos áram. Hamarosan kezdődhet a próbaüzem.

Helybenfutás

Jegyzetek a 25. Vásárhelyi Őszi Tárlatról

A jubileumok, kerek évfordulók mindig leltárkészítésre inspirálnak, alkalmat adnak az eredmények felmérésére, de követelik a továbblépés útjainak kijelölését, a jövő feltérképezését is. A vásárhelyi őszi tárlatok negyedszázada önmagában is pártját ritkító siker. A felvilágosult szalmalángok, nagy nekifeszülések és látványos bukkások között a Vásárhelyi nevével fémjelzett művészet bizonyította létjogosultságát — Németh László-i gondolatokkal — tégely-szerepét a 25 év alatt. Ezért hát itt lenne az idő és alkalom a felelősségteljes szembenézésre, a tudományos elemzésre, a felmérés munkára.

Úgy tűnik, ezt az alkalmat most elszalasztották. Pedig Vásárhelyi nagykörűsége éppen nem az elnéző vállalatosság, az udvarias szembe-mosolygás, a kritikusi tiszteltettség vagy az öntőmjénezés „tudományos ülés” bizonyíthatná, hanem az elemző, oknyomozó, feltáró, tudományos munka, az önmagával való kritikai szembenézés. Ez éppen nem ünnepnézés. Ez egyen nem ünnepnézés volna, hanem igazi önbecsülés — Vásárhelyi hagyományainak, jelenének, a vásárhelyi zászlók alatt tömörülő magyar művészetnek komolyan vétele. Mert hogy a vásárhelyi művészetnek vannak allergikus pontjai, azt senki nem tagadhatja, még azok sem, akik szemet hunyva csak a maguk egyre hamissabb dúcogó lemezeit forgatják. Annál is inkább, mert egyre több művész érzi, mondja, s műveivel bizonyítja, hogy valami nincs rendjén. Fáradtan rezignáltak, üresen nosztalgikusok, illuzórikusan közhelyszerűek, önmagukat ismétlik sokan, nem is beszélve az egykori „iskola”, „műhely” atomizálódásáról, a belviszályokról, a maktacs öngazolásról, mely végül is hályogot von szemük elé, eltorzítja józan ítélőképességüket.

Valóban ennek a sokréttű világnak művészi tükrére-e a mostani őszi tárlat?! Ki kell mondanunk, nem. *Helybenfutás* ez a javából még akkor is, ha a tévétornából tudjuk, a helybenfutás is segít megőrizni a kondíciót.

A vásárhelyi őszi tárlatok anyagát mindig a legjelentősebb egyéniségek határozzák meg. Így van ez most is, a rendezés jóvoltából különösen, hiszen az egyes alkotók műveit egymás mellett láthatjuk. Vásárhelyi táblaképekben a legzadagabb, hagyományait és jelenét tekintve egyaránt. Fellapozva az előző évtized katalógusait, a kiállítás karakterét meghatározó alkotók szinte kivétel nélkül ugyanazok. Csakhogy, amíg általában akadt egy-egy kiemelkedő, a kiállítás és az életmű magasságait ostromló alkotás, addig a mostani elég szürke. Szürke az előző kiállításokhoz képest, és szürke, ha a művészeket egyenként önmagukhoz mérjük. Nem hiányoznak a nosztalgikus és idilli Alföld-képek, noha a legjelesebb művészek — Németh József, Szalay Ferenc — már nem élgednek meg az Alföld „leképezésével”. Németh József nagyon kimunkált, színtiszteremtő festői világában a mostani őt nagyméretű munka közül az Erdel munkások című olajtempera érdemel elemző figyelmet, elsősorban azért,

mert a barlangrajzokat felélesztve a gauignui neoprimitív örökséget és az egyetemes jelképrendszert ötvözve közösségekben végzett munkaábrázolással, feszes szerkezetben, természet, emberi közösség és munka kapcsolatait szimbolizálva. Szalay Ferenc néhány évvel ezelőtti nagy szintézise után részint lélek-elemzéssel, részint történelmi-elméleti foglalatokkal, múlt-hoz való ragaszkodásról. De ennek az analízisnek, úgy tűnik, még nem született meg végzős konklúziója, így szintézis is várat magára. Hézsó Ferenc, kit a megújítás maktacs szándéka sarkall évek óta, még mindig a széthullás és nem az összegzés irányába halad. Erősíti a festményanyagot Kurucz D. István, Vecsei Sándor, Patay László, Zombori László, V. Bazsonyi Arany, Kollár György, Somos Miklós munkája.

A grafika a 25. vásárhelyi tárlat igazi élménye. Elsősorban három alkotó munkái jelzik ennek a műfajnak évszázadokat összekötő, s mégis a korrall együtt lélegző lehetőségeit. Agótha Margit fametszeteit részint középkori emlékek, részint nagyon is mai gondolatok ilhették. Még inkább érvényes ez Gácsi Mihály linómetszeteire, melyek elgépícsedő, elembertelenedő világunk gyönyörűjait és figyelemzető felkiáltójeleket egyszerre. Sáros András Miklós emberen túli portrészorozata is valódi veszélyekre, emberi arcunk, emberi szellemünk torzulásaira döbönt rá. A szobrok közül egyik legvásárhelyibb vásárhelyi, Szabó Iván relifjeivel bizonyítja, hogy a várososhoz, a tájhoz, a szellemiséghez való kötődés nem köthető motívumokhoz, rosszul értelmezett hagyományokhoz — sokkal inkább szándékokhoz, társadalmi elkötelezettséghez, hagyomány és modernség vállalásához. Tóth Valéria nagyméretű terakotta szobraival az oly gyakran áhított nyugalmat és harmóniát lopja be tülekedéstől, stresszhatásoktól vibráló, zajtő zaklatott világunkba. Klígl Sándor három szobra három eredeti megközelítés: történelmi figura minden historizmustól mentesen, szobrászi emlékmű ellentmondásokat is vállalva és ötletről született groteszk. Amik még felvillanyozzák a látogatót: Csikszentmihályi Róbert arénája, Kutas László eleanciaja, Markolt György állatfigurái, Szathmáry Györgyi mély emberisége, Nagy Sándor pattintott kavicsemberei.

A tárlat jelképe, Medgyessy „sarlózó asszonya”, egyszer bő termést gyűjt be, máskor szűkös az esztendő vagy „a mostoha időjárás viszonyok ellenére is érünk el eredményeket”. Jövőre a negyedszázad alatt született alkotások legjavából kiállítást rendeznek a Múcsarnokban. Minden bizonyval igazalmas, tanulságos és fontos mérföldköve lesz a progresszív realizmus művészeti irányzatának. S ez nem mond ellent annak, hogy az elmúlt években a vásárhelyi sereg- és önképe képtelenségek ébereszt. A 25 év és a jövőre esedékes tárlat jó alkalom lenne, hogy végre megszülessen a vásárhelyi művészetet elemző-feldolgozó, tudományos igényű munka. A szándékokat pedig műveikkel kell demonstrálni, mint ahogy azt eddig is tették az elmúlt negyedszázad legjobbjait, az első Tornyai-plakettestől, Medgyessy Ferenc-től a legfrissebb díjazottig, Agótha Margitig.

A tárlat jelképe, Medgyessy „sarlózó asszonya”, egyszer bő termést gyűjt be, máskor szűkös az esztendő vagy „a mostoha időjárás viszonyok ellenére is érünk el eredményeket”. Jövőre a negyedszázad alatt született alkotások legjavából kiállítást rendeznek a Múcsarnokban. Minden bizonyval igazalmas, tanulságos és fontos mérföldköve lesz a progresszív realizmus művészeti irányzatának. S ez nem mond ellent annak, hogy az elmúlt években a vásárhelyi sereg- és önképe képtelenségek ébereszt. A 25 év és a jövőre esedékes tárlat jó alkalom lenne, hogy végre megszülessen a vásárhelyi művészetet elemző-feldolgozó, tudományos igényű munka. A szándékokat pedig műveikkel kell demonstrálni, mint ahogy azt eddig is tették az elmúlt negyedszázad legjobbjait, az első Tornyai-plakettestől, Medgyessy Ferenc-től a legfrissebb díjazottig, Agótha Margitig.

A tárlat jelképe, Medgyessy „sarlózó asszonya”, egyszer bő termést gyűjt be, máskor szűkös az esztendő vagy „a mostoha időjárás viszonyok ellenére is érünk el eredményeket”. Jövőre a negyedszázad alatt született alkotások legjavából kiállítást rendeznek a Múcsarnokban. Minden bizonyval igazalmas, tanulságos és fontos mérföldköve lesz a progresszív realizmus művészeti irányzatának. S ez nem mond ellent annak, hogy az elmúlt években a vásárhelyi sereg- és önképe képtelenségek ébereszt. A 25 év és a jövőre esedékes tárlat jó alkalom lenne, hogy végre megszülessen a vásárhelyi művészetet elemző-feldolgozó, tudományos igényű munka. A szándékokat pedig műveikkel kell demonstrálni, mint ahogy azt eddig is tették az elmúlt negyedszázad legjobbjait, az első Tornyai-plakettestől, Medgyessy Ferenc-től a legfrissebb díjazottig, Agótha Margitig.

A tárlat jelképe, Medgyessy „sarlózó asszonya”, egyszer bő termést gyűjt be, máskor szűkös az esztendő vagy „a mostoha időjárás viszonyok ellenére is érünk el eredményeket”. Jövőre a negyedszázad alatt született alkotások legjavából kiállítást rendeznek a Múcsarnokban. Minden bizonyval igazalmas, tanulságos és fontos mérföldköve lesz a progresszív realizmus művészeti irányzatának. S ez nem mond ellent annak, hogy az elmúlt években a vásárhelyi sereg- és önképe képtelenségek ébereszt. A 25 év és a jövőre esedékes tárlat jó alkalom lenne, hogy végre megszülessen a vásárhelyi művészetet elemző-feldolgozó, tudományos igényű munka. A szándékokat pedig műveikkel kell demonstrálni, mint ahogy azt eddig is tették az elmúlt negyedszázad legjobbjait, az első Tornyai-plakettestől, Medgyessy Ferenc-től a legfrissebb díjazottig, Agótha Margitig.

Futball, mundér és...

Az analógia nyilvánvaló. Pár hete a tévében egy vásárnapi délután vetítették: Kenyér, szerelem és... Helyettesítsük be: a futball szerelem. A kenyér, amit a futball ad sokaknak. A mundér, amelynek nemcsak becsülete van, de szerelem és kenyere is. Vagyis?

Igy is kezdhetnénk: a lány átható pillantását szinte befúrta a fiú vágyakozó tekintetébe. Ajkuk lassan közeledett egymáshoz, kezük jobban szorította a másikét, de ekkor... a szomszédos padról pokoli lármá harsant. „Es mellé, ismét mellé, kedves hallgatóm, a lövés ha csak néhány centiméterrel is, de elkerülte a kaput...” Igen, hétközi bajnoki forduló eseményeit közvetíti a jól ismert, örjögő hang. Táskarádióból, zsebrádióból, nagy asztali készülékből árad szerda délutánonként — a foci.

A sportriporter nálunk máig Szepesi György nevével asszociálja. A londoni 6-3-tól a chilei „tévétlen” VB-n át a magyar-brazillig. És a marselli-i 1-4-ig. Ami azóta labdarúgásunk körül történt, azt Végh Antal könyve után Halász Lászlónak a Valóság szeptemberi számában megjelent tanulmánya (Önállításkörforgása) dokumentálja, utóbbi jó néhány futballtalan áttétellel is. A freudi „vágyteljesítő gondolkodás” mechanizmusával bizonyítja, hogy a futball körül bábáskodók serege milyen ön- és főleg közléstársakkal kívánja minduntalan bizonyítani az ellenkezőjét

mindannak, ami oly régóta változatlan.

Aki olyan ihletetlen, szuggesztíven közvetít, mint mondjuk Szepesi György tette, annak óriási hatásokkal kell számolnia. S amint a magyar futballban valami apróska eredmény kezdett pislákolni, riportereink a sajátóval együtt (természetesen a mindenkorai kivételeknek járó tisztelettel) azonnal sebesseget váltottak, hirdette, hogy máris itt a kánaán, a fiúk csillognak és legutóbb volt, amelyik már futott is. Régi vicc szól arról, hogy mivel a tévében láthatjuk a játékokat, a rádiós azt mond, amit akar... Jól emlékszem szavalókórusokra, a mikrofon körül: „ne hazudj!” Nos, ha a dolog nem is ilyen egyszerű, egy valami biztos: még csak a leghalványabb célzás sem hangzott el, egyetlen forduló közvetítéseinél sem, mondjuk a feltűnően sok null-nullról, netán a tartósan rossz formák okairól, vagy egy-egy közismert „balhérol”. Legjobb esetben a meccs csapnivaló színvonalát regisztrálták, gyakran a hullámokat simogatva: „Viszont X kitűnő játéka...” „Am a biztató korábbi eredmények...” stb. A tévében a legutóbbi Honvéd

—Vasas meccs közvetítésekor Knázy Jenő már odáig ment, hogy többször szinte könnycsordító részvétéről biztosította a játékosokat, akiknek szegényeknek nagy szélben és zuhogó esőben kellett játszaniuk. (Utálok ugyan a rossz időt, és bár a rádió sohasem mondta, mennyit kereshet

havonta egy-egy Honvéd-vagy Vasas-játékos a többivel együtt, mégis gyanítom, annyi pénzért én is elfutkároznék másfél órát. A sáros mundér sem az enyém, nem nekem kell kimosnom, utána még meleg zuhany is vár. A közönséget többnyire hideg, de ók esernyők alatt ülnek.)

Természetesen a mundér általában nem sáros. A rádió sportriportereinek szakmai felkészültsége kiváló, a körkapcsolások technikai kivitelezése pontos, a szöveg néha szellemes is, a sportnyelv közhelytucatjaihoz hozzászoktunk. De újra elővéve a címanalógiát: kenyérünk a sport, szerelmünk a foci, és... feladatuk is van. Futballal, mundérral. És annak becsületével.

Domonkos László

Tórendszer a cukorgyárban

Két és fél millió köbméter szennyvíz tárolására alkalmas tórendszer létesítenek a most épülő kabai cukorgyár számára.

Az ezzel kapcsolatos munkálatok már befejezésükhöz közelednek. A gyártáshoz szükséges nagy mennyiségű vizet a Kelti-főcsatornából kapja a gyár. Naponta csaknem tíz-

ezer köbméter lesz a cukorgyár napi vízzükséglete.

Ez táplálja majd a gyáron belüli, úgynevezett vízkörök, amelyeknek utolsó fázisa a szennyvízkör. Innen mechanikus tisztítás után jut a szennyvíz a tárolókba, 8—10 százalék szárazanyag-tartalmú zagy formájában.

(MTI)

Románia — színes tablók

Körutazás Romániában címmel kiállítás nyílt tegnap délután Szegeden, a KSZV klubhelyiségében — az Országos Idegenforgalmi Tanács, a Román Népköz-

társaság Idegenforgalmi Minisztériuma és a Szeged városi Idegenforgalmi Hivatal rendezésében.

A megnyitőünnepségen Nagy István, a néppront megyei bizottságának elnöke mondott rövid beszámolót. Az eseményen ott volt Lajkó Ferenc, a szegedi városi pártbizottság munkatársa is. Románia legszebb tájait, történelmi városait és mai életét negyven nagyméretű színes és fekete-fehér tábló mutatja be. A képek egyaránt bemutatják a modern főváros látványát, a román tájegységek műemlékeit, üdülő- és gyógyközpontjait, a kikötővárosok hangulatát, a hegyvidék és a tengerpart szépségét. Az idegenforgalmi kiállítás — magyar és német nyelvű utazási prospektusokkal — október 24-ig várja a látogatókat.

Tandi Lajos